

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף יד

(המשך מעמוד קודם)

תנן התם מגילה נקראית: בזמנים שונים. כגון לבני העיירות ביום יד' באדר ולבני הכרכים המוקפות חומה ביום טו' באדר. הגמרא מקשה שיש איסור מהתורה לעשות את עם ישראל 'אגודות אגודות'?

האי לא תתגודדו: הגמרא עוברת לברר את המקור לאיסור של 'לא תתגודדו': הרי הפסוק נצרך ללמד שלא לעשות חבורה בגוף על מת שנפטר?

'תגודדו' = מלשון גדידה וחבורה. 'תגודו' = מלשון לאגוד אגודה. הגמרא מבארת שהמילה 'תתגודדו' כוללת בתוכה את שני האיסורים.

אמר ליה עד כאן לא שנית: הגמרא חוזרת לתירוץ על הקושיא: הרי כבר במסכת פסחים למדת חילוק בין מקומות שונים לענין איסור מלאכה בערב פסח.

אמינא לך אנא איסורא: אני שאלתי אותך על חילוק בין המקומות לענין איסור. שהרי אסרו חכמים לבני העיירות לקרוא את המגילה בטו' וכן לבני הכרכים לקרוא ביד'. אבל אי עשיית מלאכה בערב פסח היא רק מנהג, ומכיון שמעיקר הדין מותר לכולם - אין בעיה של 'לא תתגודדו'.

והתם לאו איסורא: הרי גם עשיית מלאכה בערב פסח – בליל יד' – יש בה איסור ובכל אופן נחלקו בזה בית שמאי ובית הלל?

הרואה אומר מלאכה הוא דלית ליה: ואין זה נראה כאילו יש לו מנהג אחר מבני העיר העושים מלאכה, ולכן אין בזה 'לא תתגודדו'.

והא בית שמאי מתירין הצרות לאחים: כפי שלמדנו במשנה שלדעת בית שמאי צרת הערוה (האישה הנוספת הנשואה לאח שמת, שאשתו הראשונה היא ערוה על אחיו החי כגון בתו של אחיו) חייבת ביבום, ואילו לבית הלל פטורה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ורבי יוחנן אמר עשו: רבי יוחנן חולק וסובר שבית שמאי התנהגו למעשה על פי דעתם להלכה.

הגמרא מבארת שמחלוקת זו תלויה במחלוקת של רב ושמואל, שנחלקו האם עשו בית שמאי כדבריהם או לא.

הגמרא מיד מבררת מדוע שבית שמאי לא ינהגו כפי דעתם - לפני שיצאה בת קול? כי אמנם לאחר שיצאה בת קול ואמרה שהלכה בבית הלל ברור שבית שמאי לא ינהגו כדעתם אלא כדעת בית הלל. אם כן יוצא שבכל מקרה לא יכולה להיות מחלוקת בדעת בית שמאי?

קודם בת קול: ומדובר שהיו הרוב מבית הלל והכלל שהולכים אחר הרוב. אמנם מכיון שבית שמאי היו מחודדים ומפולפלים יותר, סובר המ"ד 'שעשו בית שמאי כדבריהם' שבאופן כזה לא הולכים אחר הרוב.

ומ"ד עשו קרינן וכו': הגמרא חוזרת לקושיא: למ"ד שעשו בית שמאי כדבריהם הרי נוצר מצב של אגודות אגודות?

במקומו של רבי אליעזר: לדעת רבי אליעזר מותר לכרות עצים בשבת כדי לעשות מהם פחמים כדי לעשות מהם איזמל (=סכין) למול בו. רבי עקיבא חולק וסובר ש'מכשירי מצווה' (= כגון איזמל) שאפשר לעשותם בערב שבת אינם דוחים את השבת. (אבל מילה שאי אפשר לעשותה בערב שבת (= כשזמנה חל בשבת) דוחה את השבת).

במקומו של רבי יוסי הגלילי: לדעת רבי יוסי הגלילי מותר לאכול בשר עוף בחלב, [שנאמר "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו"], כל מה שאסור משום נבלה יש בו איסור בשר בחלב, אבל עוף למרות שיש בו איסור נבלה כיון שאין לו חלב אם אין בו איסור בשר בחלב (שהרי נאמר "בחלב אמו"). אבל רבנן חולקים עליו.

מטלטל שרגא: נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון האם יש מוקצה (שלא מחמת איסור). מדובר בנר (=הכלי שמניחים בו שמן ופתילה) שהדליקו בו בערב שבת וכבה הנר בשבת, האם הנר מוקצה או לא.

הגמרא מקשה שלכאורה יש משום 'לא תתגודדו' בהנהגתו של רבי אבהו שנהג פעם כך ופעם כך?

(המשך בדף הבא ↓)

ומתרצת שרבי אבהו סבר כדעת רבי יהושוע בן לוי שמותר לטלטל נר שכבה בשבת, ולכן במקומו של ריב"ל טלטל את הנר, ומה שלא טלטל במקומו של רבי יוחנן היה זה רק משום כבודו של רבי יוחנן.

והאיכא שמעיה: אך הרי שמשו של רבי אבהו אינו יודע את פשר הנהגתו ומדוע לא חשש רבי אבהו שהוא יטלטל נר במקומו של רבי יוחנן?

בשלמא ב"ש מב"ה לא נמנעו: מלישא את נשות בית הלל אפילו שבית הלל היו מתירים צרות ערוה לשוק בעוד שלבית שמאי הם חייבות לכל הפחות חליצה, ונישואין עם מי שלא חלצה הם 'לאו'. אמנם לא נמנעו ב"ש מלישא את בנותיהן מכיון שאין ממזרות רק בנות חייבי לאוין.

אבל בית הלל היאך נשאו את בנות ב"ש, והרי אם הן נולדו מיבום של צרות ערוה, הן ממזרות לדעת בית הלל הסוברים שנישואין אלו באיסור כרת?

דמדועי להו ופרשי: היו ב"ש מודיעים לב"ה מי הן הבנות של צרות ערוה בכדי שלא יתחתנו איתן.

ומאי אולמיה דהך מהך: מדוע פשוט יותר לגמרא שבטהרות היו מודיעים זה לזה מאשר בנישואין – שהגמרא צריכה להביא ראיה מטהרות לנישואין (שהיו מודיעים)?

הגמרא מתרצת שבנישואין היה מקום לחשוב שאין צורך להודיע, מכיון שהדבר מפורסם שהאישה היא צרת ערוה ובנותיה בנות צרת ערוה הן.

מאן מודים? אם תאמר שב"ש מודים לב"ה שצרה שנישאת ללא חליצה בניה אינם ממזרים, הרי זהו דבר פשוט, משום שלדעתם האיסור הוא איסור לאו ובנים הנולדים מאיסור לאו אינם פסולים לבוא בקהל. ואם תאמר שב"ה מודים לב"ש שבניה אינם ממזרים, זה לא יתכן, שהרי לשיטתם האיסור הוא איסור כרת, ובנים הנולדים מאיסור כרת הם ממזרים.

למסקנת הגמ' כוונת רבי אלעזר שב"ש מודים לב"ה, ור"א בא להוציא מדעת ר"ע הסובר שבנים הנולדים מאיסור לאו הם ממזרים, ובא להשמיע לנו שבנים הנולדים מאיסור לאו אינם ממזרים.

ת"ש... בצרות: צרת ערוה של משנתנו.

ובאחיות: יבואר לקמן בדף כ"ו.

בגט ישן: שבין כתיבת הגט למסירתו לאשה התייחד עמה בעלה. לדעת ב"ש הגט כשר ולדעת ב"ה פסול.

בספק אשת איש: לקמן בדף ק"ז נחלקו ב"ש וב"ה בדין קטנה היכולה למאן, שלפי שיכולה למאן הרי קידושיה מוטלים בספק, שמא תמאן ויעקרו קידושיה למפרע.

במגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק: אדם שלאחר שנתן גט לאשתו התייחד אתה בפונדק. נחלקו ב"ש וב"ה האם היא צריכה ממנו גט אחר, שיש להסתפק שמא בא עליה לשם קידושין וצריכה ממנו גט אחר כדי שתוכל להינשא לאיש אחר.

בכסף ובשוה כסף, בפרוטה ובשוה פרוטה: שלדעת ב"ש מקדשים אשה בדינר כסף ובשוה דינר, ולדעת ב"ה בפרוטה של נחושת ובשוה פרוטה.

נמנעו הן מן הוודאי ולא נמנעו מן הספק: כעת הגמ' מבינה שהם נמנעו מלשאת נשים שלשיתם הם אסורות באיסור וודאי, כגון בת צרת ערווה שהתייבמה, שלדעת ב"ה היא אסורה באיסור ממזרות, ואם לא התייבמה ולא חלצה, לדעת ב"ש היא אסורה באיסור וודאי של יבמה לשוק (= שאסור לה להתחתן עם אדם זר ללא חליצה מאח בעלה). אבל הם כן נשאו נשים שאסורות לשיתם רק מחמת ספק, כגון אשה שהתגרשה מבעלה ולנה עמו בפונדק, שיש להסתפק שמא בא עליה לשם קידושין וצריכה ממנו גט אחר.

לא נצרכה אלא לצרה עצמה: מה שהיו נמנעים היה רק בצרת ערווה עצמה, שב"ה לא נשאו צרת ערווה שהתייבמה, לפי שלדעתם אסור לה להתייבם וזהו איסור כרת, וב"ש לא נשאו צרת ערווה שלא חלצה, לפי שלדעתם עליה להתייבם ואסור לה להינשא לאדם זר ללא חליצה וזהו איסור לאו.

קושיא: והרי היה להם להימנע גם מאשה שאסורה מחמת הספק, כגון לשאת אשה שלנה עם בעלה בפונדק לאחר שגירשה, שזהו ספק איסור דאורייתא (= שמא היא עדיין אשת איש), וספק דאורייתא לחומרא.

תירוץ: אכן הם נמנעו מלשאת אשה שיש בה ספק, אלא שהם לא נמנעו מלשאת אשה 'בסתם' כלומר שאינם יודעים האם היא מאותן נשים האסורות עליהם לשיתם, לפי שאם היא היתה אסורה עליהם היו מודיעים להם (= כלומר שב"ה היו מודיעים לב"ש שאשה זו אסורה לשיתתכם, וכן להיפך).